

Unhealed wounds: medical malpractice in the twentieth century

Neal C. Hogan

Recenze publikace

Autor recenze: Mgr. Jan Kotula

Pracoviště: Advokátní koncipient v AK JUDr. Ladislav Piterka, Interní doktorand, obor Občanské právo Katedra občanského práva a pracovního práva, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Abstract: The aim of this review is to summarize main aspects of the book *Unhealed wounds: medical malpractice in the twentieth century* written by Neal C. Hogan, published in 2003 in New York. As the title suggests the book itself is focused on chronological development of medical malpractice in the USA in previous century. This review briefly informs about the author but it's mainly concentrated on the publication's content. Paper itself describes component chapters in the same order as it is written in the book. Break points of malpractice history are highlighted. In conclusion of the review author evaluates the book and presents his own reflection about application of the American legal doctrine of medical malpractice in the Czech legal system.

Key words: medical malpractice, litigation,

HOGAN, C., NEAL, *Unhealed wounds: medical malpractice in the twentieth century*, New York: Law and society, 2003, 257 s. ISBN 1-931202-42-7.

Kniha Neal C. Hogana s názvem "*Unhealed wounds: medical malpractice in the twentieth century*" vyšla v roce 2003 v nakladatelství LFB Scholarly Publishing LLC, New York. Autor Neal C. Hogan, Ph.D. je výkonným ředitelem The Advisory Board Company, Washington DC, vydělečného think tanku zabývajícího se oblastí poskytování zdravotní péče. Titul Ph.D. v oboru Historie vědy získal autor na Harvardově univerzitě.

Publikace přehledně popisuje vývoj právní odpovědnosti za vadný lékařský postup ve Spojených státech amerických. Předností publikace je fakt, že autor užívá známé soudní rozhodnutí, které formovaly přístupy k právní odpovědnosti a současně skutečnost, že výklad v publikaci je činěn chronologicky.

Kniha samotná je rozdělena do čtyř kapitol, úvodu a závěrečného shrnutí. První kapitola s názvem "*Jumpstarting the Twentieth Century*", který lze volně přeložit jako „Skokový začátek ve dvacátém stolení“, se zabývá prvními žalobami z titulu vadného lékařského postupu a samotným vymezením odpovědnosti v těchto případech. Autor v kapitole uvádí, že v devatenáctém století soudní doktrína zastávala názor, že žaloby z vadného lékařského postupu jsou žalobami z porušení smlouvy o léčbě (závazky *ex contractu*), kterou uzavřel pacient s lékařem. Tento postoj je potřeba vnímat ve světle skutečnosti, že medicína devatenáctého stolení byla *de facto* neregulovaná a různorodě praktikována.

Následně ve dvacátém století došly soudy k závěru, že žaloba z vadného lékařského postupu je delikt založený na právní doktríně nedbalosti (to jest závazek *ex delicto*). Hlavní problém, se kterým se právní praxe potýkala, se stalo stanovení „standardu pochybení“. Publikace k této problematice předkládá významný precedent *Pike versus Honsinger*, který byl rozhodován Odvolacím soudem v New Yorku v roce 1898. V tomto případě soud stanovil pojmy, jako je zranění nebo praktický lékař. Nejdůležitější na případě však bylo konstituování standardu péče a doktríny „Tort case“ (deliktní případy). Zmíněné soudní rozhodnutí rovněž přispělo k ochraně lékařů. Soud totiž hodnotil standard péče lékaře v rámci jeho místní komunity (v tomto období neexistovaly národní standardy péče). K problematice standardů péče soud dále stanovil, že pouze ostatní lékaři mohou zodpovědět otázku, jaký je standard péče.

Druhá kapitola s názvem "*Building a Defense*" („Budování obrany“) je zaměřena na následný trend vzrůstajícího počtu žalob, rozšiřující se odpovědnosti nemocnic, budování lékařské obrany, problematice soukromého pojištění profesní odpovědnosti, moderním metodám diagnostiky a léčby a také otázce znaleckého posuzování. Důležitou roli v poskytování právních rad měly zdravotnické společnosti, které poskytovaly právní služby svým členům.

V tomto období také začal rozvoj soukromého pojištění pro lékaře, kteří se pojišťovali pro případ svého profesního pochybení. Autor na tomto místě poukazuje na zajímavý problém spojený se soukromým pojištěním. Existující pojištění mohlo vést k rozhodnutí případu v neprospěch lékaře. Pokud porota zjistila informaci ohledně lékařova soukromého pojištění, přikláněla se často na stranu poškozeného, neboť měla za to, že poškozený bude odškodněn a lékaři vzhledem k pojištění nevznikne závažnější újma. Paradoxně ani pojištění tak nebylo bezpečným nástrojem prevence odpovědnosti za profesní pochybení.

Autor se v kapitole rovněž zabývá problematikou moderních technologií. Důležitým milníkem pro standard péče a vývoj případů profesního pochybení lékaře bylo rozšíření rentgenu, neboť výsledkem rentgenového vyšetření je trvalý záznam stavu pacientova těla (a tudíž i důkaz), bez ohledu na to, zda byl rentgen proveden v jednom nebo v druhém státě. Některé čtenáře může překvapit informace, že první úspěšné vyšetření rentgenem bylo provedeno v únoru roku 1896 a že první „rentgenový“ případ *Wells versus Ferry-Baker Lumber Co.* byl rozhodován již v roce 1910 ve Washingtonu.

V druhé kapitole poukazuje autor rovněž na vývoj problematiky informovaného souhlasu. V dnešní době můžeme říci, že informovaný souhlas je právním důvodem léčby pacienta. Avšak v letech 1900 až 1930 v USA byly velké rozdíly mezi rozhodnutími souvisejícími s problematikou informovaného souhlasu, což autor opět ilustruje na dvou případech *Mohr v. Williams* z Minnesoty a *Theodore v. Ellis* v Luisianě

V prvním ze zmíněných případů rozhodl Nejvyšší soud v Minnesotě, že neexistuje žádná volná licence k provádění chirurgických operací. Naproti tomu v druhém případě rozhodl Nejvyšší soud v Luisianě, že respekt k autoritě lékaře musí být zachován, čímž popřel pacientovo právo na informovaný souhlas.

Ke sjednocení rozhodovací praxe k problematice informovaného souhlasu došlo až v roce 1930 a to tak, že lékaři musí vyžadovat pacientův souhlas s výjimkou stavu nouze.

Třetí kapitola s názvem *“Expanding Physician Liability”* („Rozšiřování odpovědnosti lékaře“) pojednává o rozvoji odpovědnosti po Druhé světové válce. Pro českého čtenáře může být zajímavá informace o rozdílné odpovědnosti pro různé druhy zdravotních zařízení. Těmito zařízeními byly na straně jedné bezplatné charitativní nemocnice a na straně druhé ostatní soukromé nemocnice, kde pacienti pravidelně platili za léčbu. Charitativní nemocnice byly historicky zbaveny odpovědnosti, avšak postupem času bylo stanoveno, že i charitativní nemocnice mohou být shledány odpovědnými pro nedbalost ošetřujícího personálu.

V třetí kapitole se autor zabývá doktrínou *res ipsa loquitur* („věc mluví sama za sebe“), která byla poprvé použita v padesátých letech. Dle této doktríny došlo k zvýhodnění postavení pacienta v řízení.

Pod názvem *“Recognition of Condition”* („Rozpoznání podmínek“) uvádí autor čtvrtou kapitolu, která popisuje období 60. let, kdy rapidně vzrostl počet novinových článků o zanedbání lékařské péče, což bylo spojeno s novým nárůstem žalob z vadného lékařského postupu. Nárůst počtu žalob však souvisel i s ulehčením pozice žalobců rozšířením definice standardu péče. Ve stejné době soudy prodloužily promlčecí dobu, ve které bylo možné s úspěchem uplatnit nárok na náhradu škody na zdraví. V této době soudy rovněž zrušily imunitu veřejných a charitativních nemocnic.

Lékařské společnosti na tento nárůst žalob reagovaly nikoliv bojem proti těmto žalobám, ale začaly pracovat na snížení počtu pochybení. V tomto období také došlo k velkému rozvoji mimosoudních řešení především s ohledem na výhody tohoto postupu (nižší náklady a absence negativní publicity).

Podstatná je rovněž informace, že šedesátá léta začala moderní období národních standardů s argumentem, že není důvod, aby byl jeden lékař méně kompetentní než jiný pracující o 50 mil jinde. S ohledem na tuto skutečnost soudy začaly připouštět svědectví jiných lékařů (znalců) z odlišných oblastí, popřípadě států. Důvodem, pro který soudy přistoupily k národním standardům, byl trend globalizace, to jest nové lékařské odborné časopisy vycházející na národní úrovni, národní certifikace (atestace, pozn. aut.) a konference na národní úrovni.

V závěru knihy pak autor shrnuje hlavní charakteristické rysy problematiky zanedbání lékařské péče ve dvacátém století ve Spojených státech amerických.

Z mého pohledu je kniha „*Unhealed wounds: medical malpractice in the twentieth century*“ velmi dobře uspořádaná, přehledná a užitečná pro publikum, které zajímá základní vývoj problematiky „medical malpractice“ v USA. Pochopení problematiky ulehčuje autorův přístup k tématu, který problematiku (doktrínu) nejprve popíše a následně dále vysvětluje na jednotlivých soudních rozhodnutích. Přestože by mohly být poznámky k jednotlivým právním otázkám širší a argumentačně obsírnější, nelze říci, že by autor pouze shrnoval fakta a soudní rozhodnutí, neboť současně přináší i logické závěry a myšlenky. O kvalitě publikace svědčí i rozsáhlá použitá literatura - bibliografie má více než 60 stran.

Navzdory faktu, že je publikace zaměřena spíše na historický vývoj problematiky zanedbání lékařské péče v USA, mám za to, že speciálně pro českou právní doktrínu může být více než inspirativní. Důvodem mého závěru je okolnost, že se v současnosti v České republice nacházíme v období rozvoje žalob z titulu vadného lékařského postupu a mnoho právních otázek nebylo doposud přesvědčivě rozhodnuto. Příkladem může být skutečnost, že české soudy řeší stanovisko k odpovědnosti za poskytování zdravotní péče bez informovaného souhlasu. Jako aktuální problém vnímám také velmi nízkou míru mimosoudních řešení sporů v oblasti medicínského práva.

Závěrem si dovoluji tuto čtivou publikaci doporučit nejen odborníkům zabývajícím se medicínským právem, ale i širší veřejnosti, kterou by předložená problematika zajímala.